

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 146g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 39 alin. (1)
lit. q) din Legea nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația
publică locală și a articolului 37 lit. d) din Legea nr. 1453
din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat

CHIȘINĂU

12 decembrie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 5 august 2019
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 12 decembrie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 39 alin. (1) lit. q) din Legea nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală și a articolului 37 lit. d) din Legea nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, ridicată de către dl Vasile Stropșa, parte în dosarul nr. 2ra-845/19, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 5 august 2019 de Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție (domnii judecători Ion Druță, Tatiana Vieru, Oleg Sternioală, Victor Burduh, Ala Cobăneanu), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 29 septembrie 2016, dna Vasilisa Tronciu a depus o cerere de chemare în judecată împotriva dlui Vasile Stropșa, cu privire la repunerea în termen, constatarea faptului acceptării succesiunii, recunoașterea valabilității testamentului nr. 25 din 27 decembrie 2010, autentificat de secretarul consiliului primăriei satului Pașcani, raionul Hâncești, declararea nulității testamentului nr. 421 din 14 februarie 2002, înregistrat pe numele dlui Vasile Stropșa la notarul public Veronica Macar.

4. Pe 7 decembrie 2016, dl Vasile Stropșa a depus o cerere reconvențională împotriva dnei Vasilisa Tronciu, cu privire la constatarea acceptării succesiunii, declararea nulității testamentului nr. 25 din 27 decembrie 2010 și constatarea locului deschiderii succesiunii după decesul dnei Vasilisa Stropșa pe 28 decembrie 2010, în satul Pereni, raionul Hâncești.

5. Prin hotărârea din 4 octombrie 2017, Judecătoria Hâncești, sediul central, a admis cererea de chemare în judecată, a constatat acceptarea succesiunii de către dna Vasilisa Tronciu după decesul bunicii sale Vasilisa Stropșa, decedată la 28 decembrie 2010, a constatat că testamentul nr. 421 din 14 februarie 2002 pe numele dlui Vasile Stropșa este nul din data întocmirii testamentului nr. 25

din 27 decembrie 2010 pe numele dnei Vasilisa Tronciu. Totodată, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea reconvențională depusă de dl Vasile Stropșa.

6. De asemenea, pe 30 iulie 2018, printr-o hotărâre suplimentară, Judecătoria Hâncești, sediul central, a constatat valabilitatea testamentului nr.25 din 27 decembrie 2010, autentificat de secretarul consiliului comunei Pașcani, raionul Hâncești.

7. Prin decizia din 20 decembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul declarat de dl Vasile Stropșa, a casat hotărârea Judecătoriei Hâncești, sediul central, din 4 octombrie 2017 și hotărârea suplimentară din 30 iulie 2018 a Judecătoriei Hâncești, sediul central, încheierile din 27 iulie 2018 și 30 iulie 2018 ale Judecătoriei Hâncești, sediul central, și a emis o nouă hotărâre, prin care a fost respinsă cererea de repunere în termenul de prescripție înaintată de dna Vasilisa Tronciu, a respins cererea cu privire la anularea testamentului nr.421 din 14 februarie 2002, perfectat pe numele dlui Vasile Stropșa, a admis cererea reconvențională înaintată de Vasile Stropșa și a declarat nul testamentul nr. 25 din 27 decembrie 2010, întocmit pe numele dnei Vasilisa Tronciu de secretarul consiliului comunei Pereni, raionul Hâncești.

8. De asemenea, Curtea de Apel Chișinău a constatat acceptarea succesiunii testamentare de către dl Vasile Stropșa după decesul dnei Vasilisa Stropșa și a precizat locul deschiderii succesiunii în satul Pereni, raionul Hâncești.

9. Pe 19 februarie 2019, dna Vasilisa Tronciu a declarat recurs împotriva deciziei din 20 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

10. În cadrul ședinței de judecată din 31 iulie 2019, dl Vasile Stropșa a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 39 alin. (1) lit. q) din Legea nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală și a articolului 37 lit. d) din Legea nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat.

11. Prin încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală (abrogate prin Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială), în vigoare la data apariției raporturilor juridice litigioase, sunt următoarele:

Articolul 39 Atribuțiile secretarului

„(1) Secretarul îndeplinește, sub autoritatea primarului, următoarele atribuții de bază:

[...]

q) îndeplinește acte notariale conform Legii cu privire la notariat;

[...].”

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat (abrogate prin Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială), în vigoare la data apariției raporturilor juridice litigioase, sunt următoarele:

Articolul 37 Competența persoanelor cu funcție de răspundere abilitate ale autorităților administrației publice locale

„Persoanele cu funcție de răspundere abilitate ale autorităților administrației publice locale îndeplinesc următoarele acte notariale:

[...]

d) autentificarea testamentelor;

[...].”

15. Prevederile relevante ale Codului civil, în redacția Legii nr. 1107 din 6 iunie 2002, sunt următoarele:

Articolul 1458 Forma testamentului

„ Testamentul poate fi întocmit doar în una din următoarele forme:

a) olograf – scris în întregime personal, datat și semnat de testator;

b) autentic – autentificat notarial, precum și asimilat cu cel autentificat notarial;

c) mistic – scris în întregime, datat și semnat de testator, strâns și sigilat și apoi prezentat notarului, care aplică inscripția de autentificare pe plic și îl semnează împreună cu testatorul.”

16. Prevederile relevante ale Codului civil, în redacția Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative, sunt următoarele:

Articolul 2227

Testamentele privilegiate întocmite în situații speciale

„Se consideră testamente privilegiate întocmite în situații speciale următoarele testamente întocmite cu respectarea condiției prevăzute la articolul 2228 alin. (1):

[...]

f) testamentele autentificate de secretarii consiliilor locale în condițiile legii.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

17. Autorul excepției consideră că textele de lege contestate care le acordă persoanelor cu funcție de răspundere abilitate ale autorităților administrației publice locale competența de a îndeplini acte notariale vin în contradicție cu dispozițiile altor legi, deoarece testamentele autentificate sub autoritatea primarului de secretarii consiliilor locale nu sunt asimilate celor autentificate notarial, potrivit articolelor 1458 și 1459 din Codul civil (în redacția Legii nr.1107 din 6 iunie 2002).

18. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul mai pretinde că dispozițiile contestate încalcă dreptul la moștenire a proprietății private, garantat de articolul 46 alin. (6) din Constituție și de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

19. De asemenea, autorul excepției menționează că prevederile articolului 39 alin. (1) lit. q) din Legea privind administrația publică locală și ale articolului 37 lit. d) din Legea nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat contravin articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

20. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală și a Legii nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, ține de competența Curții Constituționale.

22. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl Vasile Stropșa, parte în dosarul nr. 2ra-845/19, pendinte la Curtea Supremă de Justiție. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

23. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie lit. q) din alin.(1) al articolului 39 din Legea nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală și lit. d) din articolul 37 din Legea nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, care stabilesc competența secretarului consiliului local de

a îndeplini sub autoritatea primarului acte notariale conform Legii cu privire la notariat, *i. e.* competența de a autentifica testamente.

24. În jurisprudența sa constantă, Curtea a statuat că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată referitor la actele indicate în articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă raporturilor juridice litigioase și este determinantă în soluționarea cauzei (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 73). În acest context, Curtea reține că, deși normele legale criticate nu mai sunt în vigoare, fiind abrogate prin Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială, efectele generate de prevederile acesteia continuă până în prezent, astfel încât textele de lege contestate sunt aplicabile litigiului în cauză.

25. Curtea observă că, deși autorul sesizării a invocat pretinsa încălcare a articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 26 din Constituție, motivarea excepției de neconstituționalitate se axează, în principal, pe ideea că textele de lege criticate contravin articolului 46 alin. (6) din Constituție. Întrucât autorul excepției nu își motivează criticile de neconstituționalitate în raport cu dispozițiile constituționale din articolele 1 alin. (3), 16, 20 și 26, invocate în sprijinul obiecției formulate, Curtea nu are competența de a formula critici la care, ulterior, să și răspundă. În acest context, Curtea reiterează că simpla enumerare a unor dispoziții constituționale sau convenționale nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea excepției de neconstituționalitate motivate într-o asemenea manieră, instanța de control constituțional s-ar substitui autorului acesteia în formularea unor critici de neconstituționalitate, ceea ce ar echivala cu un control efectuat din oficiu, inadmisibil însă în condițiile în care, prin prisma articolului 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată, să cuprindă obiectul și împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele (a se vedea DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 19; DCC nr. 126 din 15 decembrie 2017, § 28).

26. Totodată, Curtea nu poate reține critica potrivit căreia dispozițiile legale contestate sunt în contradicție cu alte acte normative de aceeași categorie, spre exemplu, cu Codul civil. În acest sens, Curtea reiterează că examinarea constituționalității unui text de lege are în vedere compatibilitatea acestui text cu dispozițiile constituționale pretins a fi încălcate, dar nu raportarea la alte norme infraconstituționale sau compararea prevederilor mai multor legi între ele și raportarea concluziei ce ar rezulta din această comparație la dispoziții ori principii ale Constituției. Procedându-se altfel, s-ar ajunge inevitabil la concluzia că, deși fiecare dintre dispozițiile legale este constituțională, numai coexistența lor ar pune în discuție constituționalitatea uneia dintre ele (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 40 din 21 decembrie 2017, § 29). Prin urmare, o pretinsă incompatibilitate între două sau mai multe norme legale infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte nu constituie o problemă de constituționalitate, ci reprezintă un conflict de legi, a cărui rezolvare îi revine judecătorului de drept comun.

27. Curtea observă că, în conținutul și spiritul Constituției, nu există o regulă strictă, conform căreia testamentele să fie întocmite doar de notar. Mai mult, în dreptul civil comparat, un testament poate fi întocmit atât de notar, cât și de

alte persoane investite prin lege cu atribuții de întocmire/înregistrare a testamentelor.

28. Astfel, în circumstanțe speciale extraordinare, articolul 1543 din Codul civil ceh permite înregistrarea testamentelor care nu conțin condiții tipice testamentelor autentice. Prin urmare, dacă există temerea rezonabilă că testatorul va deceda înainte de a întocmi testamentul sub forma unui act autentic, primarul municipiului pe teritoriul căruia se află testatorul îi poate înregistra testamentul în prezența a doi martori. În aceleași condiții, o persoană care are competența legală să exercite atribuțiile primarului poate înregistra un testament. De asemenea, articolul 951 din Codul civil polonez permite întocmirea unui testament în fața unor funcționari din administrația locală a comunei, adică în fața administratorului comunei (primar, președinte al orașului), secretarului comunei și șefului oficiului registrului. De altfel, articolul 1043 alin. (1) din Codul civil al României prevede că un testament este considerat autentic dacă a fost autentificat de un notar public sau de o altă persoană investită cu autoritate publică de către stat, potrivit legii. La fel, pentru cazuri urgente, care nu suportă amânare, articolele 2249-2252 din Codul civil german prevăd posibilitatea întocmirii de testeamente în cazuri excepționale în fața primarului localității unde se află testatorul și în prezența a doi martori. Acest tip de testament își pierde valabilitatea după trei luni de la data întocmirii lui, dacă situația s-a normalizat și nu este confirmat ulterior de testator.

29. Mai mult, competențele persoanelor cu funcție de răspundere abilitate ale autorităților administrației publice locale de a autentifica testeamente sunt stabilite și prin articolul 2227 lit. f) din Codul civil (*în redacția Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative*), care prevede că testeamentele autentificate de secretarii consiliilor locale în condițiile legii se consideră testeamente privilegiate întocmite în situații speciale. Chiar dacă Codul civil, până la republicare, nu includea secretarul consiliului local printre subiecții cu drept de autentificare a testeamentelor, alte două legi (Legea privind administrația publică locală și Legea cu privire la notariat) îi atribuiau acestuia competența de a îndeplini acte notariale, inclusiv de a întocmi testamentul.

30. În acest context, Curtea reține că este prerogativa Parlamentului de a stabili subiectele cu competențe de autentificare a testeamentelor, precum și condițiile în care un testament poate fi autentificat de alte autorități decât notarul, iar acest fapt nu reprezintă, din perspectiva articolului 46 din Constituție, o încălcare a dreptului de proprietate, aceasta ținând de marja sa discreționară, în conformitate cu prevederile constituționale de la articolul 72 alin. (3) lit. i).

31. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 39 alin. (1) lit. q) din Legea nr. 436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală și a articolului 37 lit. d) din Legea nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, ridicată de către dl Vasile Stropșa, parte în dosarul nr. 2ra-845/19, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Vladimir ȚURCAN

*Chișinău, 12 decembrie 2019
DCC nr. 139
Dosarul nr. 146g/2019*